

הרה"ח ר' מרדכי ליכטנשטיין-אוסטרובר ז"ל

פאר חסידים

אוצר החכמה

בין אנשי הסגולה והתפארת שבקרב ערת חסידי גור, התבלטה ברוב זוהר וטוהר דמותו התורנית-חסידית השלימה של הרה"ח רבי מרדכי ליכטנשטיין – ר' מאטיל אוסטרובר זצ"ל. כל רואיו ראו בו את ההמחשה החיה לדרך היהדות השורשית, באספקלרייה של חסידות אמיתית, הלוחטת ומלהיטה. "כזה ראה וקדש!" "והיה ברכה!" גדול בכל חדרי תורה, ואף סתרי ורזי החסידות נהירין לו, כשם שנהירין לו ים התלמוד ונהרות ההלכה.

והוא דבק ברבותיו הגדולים ענקי הדורות, מאורי-ישראל, בכל ביטול היש ובכל אמונת החכמים העזה ביותר. הלא הם, מרנן ורבנן: הרה"ק בעל "שפת-אמת" זצוק"ל, הרה"ק בעל "אמרי-אמת" זצוק"ל, הרה"ק בעל "בית-ישראל" זצוק"ל. הוא פאר החסידים – והוא כולו התבטלות כלפי כל הסובבים אותו. "מאטיל אוסטרובער" – קוראים לו, על שם עיר מוצאו (בה הביטוי וההיגוי – הם רוסיים) בלי כל תוספות, אך היחס אליו – כאל יהודי עילאי.

הוא "סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה"... כל ענייני עולם הזה טפלים לגבי תוכנו היחיד: לימוד התורה ביום ובלילה. גם הוא נשלח באופן ישיר לארץ-ישראל על-ידי מרן בעל "אמרי אמת" מגור זצוק"ל. כפי שיסופר להלן.

חניכו של רבי בנציון אוסטרובער זצ"ל

ר' מרדכי ז"ל התבלט מילדותו בכשרונותיו, בהתמדתו ובחסידותו, וכולם אהבוהו. הוא רח"ל נתייתם בגיל צעיר, אך זכה מיד לפטרון גדול. הרה"צ רבי בנציון אוסטרובער זצ"ל – מאחרוני ענקי הרוח מתלמידי "השרף המעופף", רבינו מנחם-מענדל מקאצק זצוק"ל – לקחו לביתו וגידלו כבן, באהבה ובמסירות עצומה. הוא דאג להמשך חינוכו התורני-חסידי, ואף השפיע עליו שפע קודש מהעולם העילאי והקדוש של קאצק-פשיסחא, שהרה"צ רבי בנציון זצ"ל המשיכו והמחישו, וכל צדיקי פולין התייחסו אליו בהדרת כבוד מיוחדת.

האימרות החסידיות העילאיות של רבי בנציון זצ"ל שימשו אבני יסוד בעולם החסידות הפולנית, ובעיקר הגורית. גם האדמו"רים זצוק"ל כללו בדברי תורתם מאימרותיו ושיחותיו של רבי בנציון זצ"ל. כך נצמד מאטיל הצעיר למורו הענק – ויגדל ויתעלה במעלות התורה והחסידות.

כאשר רבי בנציון זצ"ל היה נוסע לגור, להסתופף בצילו של כ"ק בעל "אמרי-אמת" זצוק"ל, היה לוקח איתו את "ילדו", את מאטיל. ובכל ההתוועדויות שהוא קיים עם בני הרבי זצ"ל ועם זקני החסידים, ישב לידו הנער מאטיל וספג לתוכו את כל התוכן הקדוש שהשפיע ר' בנציון מסביבו, בלי הגבלה.

כאשר נערכה חתונתו של מאטיל בעיירה גורובא, נסע איתו רבי בנציון זצ"ל – שכבר היה זקן מופלג – ושמח בשמחתו, וחזר לעירו רק לאחר כל שבעת-ימי-המשתה, כי הוא ראהו כילדו ממש.

שמונה-עשרה שעות של לימוד תורה ברציפות עם הרה"צ רבי בנציון מאוסטרובא זצ"ל

כמסופר, כאשר נתייתם בילדותו רבי מרדכי ליכטנשטיין-אוסטרובער ז"ל, לקחו הרה"צ רבי בנציון אוסטרובער ז"ל – משרידי ענקי הרוח לחסידות קאצק – לביתו וגידלו כבן והוא אף לימדו תורה וחסידות.

"השרף המעופף" – קרא מרן שר התורה רבי אברהם מסאכטשוב זצ"ל לחותנו, קודש-הקודשים מרן רבי מנחם-מענדל מקאצק זי"ע. וגם אלה שזכו להיות תלמידיו-חסידיו בשורשי נשמתם, היו אנשי קודש בכל מהותם ובכל אורח חייהם.

הרב החסיד ר' מוטל ליכטנשטיין ז"ל

ומענין לענין באותו ענין. רבינו מקאצק זי"ע הדגיש באמרי קודשו על הפסוק "ואנשי קודש תהיו לי" – "מענטשליך-הייליג" – קידוש אנושי. כלומר: לא קדושה של סגפנות ופרישה מהחיים, אלא קידוש הצר האנושי שביהודי, העלאת הארציות-לשמימיות.

את חסידי קאצק הגדירו כך: "הם לומדים תורה עד כלות הבוחות. הם ישנים כאשר הם נופלים מרוב עמלם בתורה. הם נותנים צדקה כל זמן שיש פרוטה בכיס. - כך היו חייו הטהורים של רבי בנציון אוסטרובער זצ"ל, וכה חניך וגידל את בנו-חניכו, הנער היתום מאטיל, שכולו תורה וחסידות מילדותו.

הרה"ח רבי מאטיל אוסטרובער ז"ל היה מספר לאברכים שסובבוהו ו"ינקו" ממנו תורה וחסידות מהמקור הקמאי.

"י"ח שעות רצופות היה מורי רבי בנציון אוסטרובער ז"ל לומד אתי בלי כל הפסק!"

"כדי שהגוף לא יטריד, הצטיידנו בכיכר לחם גדולה של סובין, בדג-מלוח שלם, ובבקבוק של יין שרוף נקי - זה היה בהישג יד, וגם לא הצטרכנו ליותר. זה די והותר בכדי להשתיק את הגוף..."

הלימוד התחיל עם התחלת הערב - ונמשך ברביקות עילאית במשך כל הלילה והיום שלאחריו, במשך שמונה-עשרה שעות.

כה התחנך רבי מאטיל ז"ל, וכה ניהל את סדר יומו כל ימי חייו, וכה לימד והנחיל לכל אלה שזכו להתחמם לאורו.

★ ★ ★

בסעודות ההילולא של מרן ה"שפת אמת" זצוק"ל, בליל ה' שבט, היו החסידים רגילים להצטופף סביבו, והוא היה מוסר אימרות ושיחות קודש ששמע בעצמו ממרן זצ"ל, וכן היה מספר סיפורי חסידים נאמנים על הליכותיו בקודש, באחד ששרד מהתקופה הגדולה ההיא. החסידים היטו און כאפרכסת לכל שיחותיו, כי ידעו - האמת מדברת מתוך נפשו.

ה"אמרי אמת" שולח את ר' מרדכי ליכטנשטיין לארץ-ישראל

רבי מרדכי זצ"ל ישב כל ימיו על התורה והעבודה, ואשתו הצדקת פירנסה את הבית, ממכירת מעשי מאפה, שהיא היתה מומחית להם. הוצעה לו כהונת רב בעיירה חשובה בפולין, אך הוא סירב בתוקף. כל ישותו - ענווה וצניעות.

בשנת תרפ"ב נפטר אחיו והשאיר לו ירושה גדולה.
רבי מרדכי ז"ל נכנס לרבו הרא"ם מגור זצ"ל ושאלו: "במה
אשקיע את כסף הירושה הרב שקיבלתי?"

"עלה לארץ-ישראל כבעל-הון – היתה תשובת הרבי.
ר' מרדכי ז"ל קיים מיד את הוראות הרבי. עלה לארץ-ישראל,
התיישב בתל-אביב ובנה בית גדול, בשותפות, ברחוב מרכז-
בעלי-מלאכה.

שמונה שנים גר ר' מרדכי בתל-אביב, עד לעלותו לעיה"ק
ירושלים, והיה בין מניחי היסוד לחיים הדתיים והחסידיים בתל-אביב
ההולכת ונבנית.

תקופה מסויימת לימד ר' מרדכי תורה בכיתה העליונה של
התלמוד-תורה "שארית-ישראל", ברחוב שבזי, שנוסד על-ידי חסידי
גור ומרכז אגודת-ישראל הירושלמי. זכיתי להיות בין תלמידיו אלה.
הוא לימדנו בחריפות ובבקיאות רבה, והשקיע בנו עמל ומסירות
רבים ואנחנו הערצנוהו ביותר. לפני החגים לימדנו פלפולים מיוחדים,
הוא התייגע הרבה – וגם אנו. זכורני, לפני חנוכה, היה זה פלפול
מ"פני יהושע" על מסכת שבת, בסוגיה: "מאי חנוכה"; לפני פסח, היה
זה חלק פלפולי מתוך הספר החסידי הקדוש "ערבי נחל", שברושו
הגדולים יש חלק דרושי-חסידי וחלק פלפולי. ההורים נהנו, ואף
הפעילים והעסקנים, כאשר שמעו אותנו אומרים את החידושים ברגש
ובהתפעמות.

כאמור, ר' מרדכי ז"ל ורעיו האישים הדגולים, הרה"ח ר' העניך
ברלינסקי והרה"ח ר' העניך הלמר ז"ל היוו "כולל בעלי בתים", ולמדו
תורה כל היום בדרגה עילאית, בבית-החסידים המרכזי דגור, ברחוב
גרוזנברג. כאשר סיימתי את התלמוד-תורה "שארית-ישראל", ואח"כ
את "ישיבת תל-אביב" (שעליה ועל אישיה יש לספר במיוחד), לפני
עלותי ירושלימה, ללמוד תורה בישיבת "תפארת צבי" ואח"כ בישיבת
"שפת אמת" – זכיתי ללמוד במחיצתם תקופה מסויימת, בלתי ניתנת
להישכח.

בשנת תרצ"א עלה ר' מרדכי ז"ל ירושלימה. בביהח"ס בתל-אביב
המשיכו ללמוד יחד ר' העניך ברלינסקי ור' העניך הלמר ז"ל והפיצו
אור תורה וחסידות מסביבם.

כעבור תקופה מסויימת עלה גם ר' העניך הלמר ירושלימה, ומאז

היה זה מחזה רב תפארת, לראות בישיבת "שפת אמת" את שני הזקנים לתפארת, ר' מרדכי ור' העניך הלמר ז"ל, לומדים תורה, ביגע ובלהט, כל היום ובהתמדה, והיו לדוגמא חיה לכל הבחורים והאברכים.

ר' העניך ברלינסקי ז"ל, המשיך לגור בתל-אביב, אך גם היה עולה הרבה לירושלים. ביחוד היתה ירושלים עבורו ישיבת קבע ותל-אביב ישיבה ארעית, כאשר שהה כ"ק מרן הרא"ם מגור זצ"ל בירושלים במחצית הראשונה של שנת תרצ"ו, וכן לאחר מכן כאשר ניצל הרבי זצ"ל מצפורני הנאצים ימ"ש ועלה לירושלים וגר בה עד להסתלקותו בחג השבועות תש"ח.

לר' מרדכי היה זכרון על-טבעי. הוא היה קצר-רואי במידה מדהימה ביותר רוב שנותיו. כך הנני זוכר אותו מילדותי וכך זוכרים אותו כולם, גם אלה שהכירוהו רק משנות זיקנתו. אולם היה חוזר בעל-פה על חלקים רבים מהש"ס ומהפוסקים ומהמפרשים, וכמעט בלי שיצטרכו לתקנו או להוסיף. כאשר הגיע לזיקנה מופלגת וכוח הראייה נלקח ממנו לגמרי, למדו לפניו נכדיו ובחורים אחרים, והוא זכר הכל בעל-פה. מרן ה"בית ישראל" זצ"ל היה שולח בחורים נבחרים שילמדו במשמרות עם ר' מאטיל, לעת זקנתו. בשנותיו האחרונות, כאשר זכרוננו העל-טיבעי "לא נשמע" לו, היה אומר: "ראו סופו של אדם. הולכים בדרך כל הארץ – ונהיים עם הארץ..."

"אתה אברך" – אומר לו מרן ה"בית ישראל" זצ"ל

חסידים מספרים:

כאשר נסתלק מרן כ"ק ה"אמרי אמת" מגור, בשנת תש"ח בעיה"ק ירושלים, הלכו לעולמם, תוך תקופה קצרה, הרבה חסידים זקנים.

ר' מרדכי ז"ל, שנימנה גם-כן על זקני החסידים שעוד זכו להסתופף בצל קודשו של מרן בעל ה"שפת אמת" זי"ע נתפס לעגמת-נפש. קם ונכנס לקודש פנימה, אל מרן בעל ה"בית ישראל" זצוק"ל, שהתחיל להמשיך את מלכות גור לתפארת, ושפך לפניו את מרת נפשו.

"אתה אברך ותאריך ימים ושנים טובות" – ענה לו מרן ה"בית ישראל" בפסקנות.

ואמנם זכה ר' מרדכי להגיע לגיל פ"ד שנים, והוא בכוחות רוחניים גדולים.

מרן ה"בית ישראל" זצ"ל העריך ביותר את ר' מאטיל. לאחר הסתלקותו של מרן ה"אמרי אמת" זצ"ל, מסר ה"בית ישראל" את כובעו לר' מאטיל ז"ל, שהיה חובשו לעתים מיוחדות בדחילו ורחימו. מרן זצ"ל אף היה קורא עליו: "מיין מאטיל" – "מאטיל שלי", מתוך חיבה תורה.

מרן ה"בית ישראל" זצ"ל היה מרבה לבקרו בביתו, כאשר לא יכל כבר לצאת החוצה, אף היה דואג לכל מחסוריו. אף שלח אליו אברכים ובחורים נבחרים, שישוחחו איתו בתורה ובחסידות, "יש הרבה מה לרכוש ממנו" – היה אומר.

11234567

אשת חיל

אשתו של ר' מאטיל, היתה צדקת והקריבה את עצמה, כדי שבעלה לא יפסיק מתורה ומעבודת הבורא. חלתה קשה במשך השנים, אך עשתה הכל כדי להסתיר את האמת מבעלה, כדי שלא יתבטל מתורתו ויטפל בה.

כאשר נודעה האמת המרה לר' מרדכי, הוציא הוצאות עצומות על רפואתה ועל הטיפול בה. ומחלתה שממנה רח"ל לא קמה – כילתה כמעט את כל ההון שהשקיע בבניית ביתו בתל-אביב, וחדל להיות בעל-בית. אולם למרות מצבו הכלכלי הדחוק היה ר' מרדכי שולח "מתן בסתר", הרבה למעלה מיכולתו, לחולים ולנזקקים שרק הוא ידע על מצוקתם.

נוסחא שניה על עלייתו של רבי מאטיל

על עלייתו של ר' מאטיל לארץ-ישראל, שמעתי גם נוסחא שניה, כדלהלן:

כאשר קיבל את הירושה הגדולה מאחיו ז"ל, החליט ר' מרדכי

ז"ל לעלות לארץ-ישראל, כבעל-הון, המעמד היחידי שבגללו התירה אז ממשלת המנדט הבריטית לעלות. אשתו ע"ה לא הסכימה בהתחלה עם החלטתו של בעלה. קמה והלכה אל הפטרון של בעלה הרה"צ ר' בנציון אוסטרובער זצ"ל, וביקשה ממנו, שכאשר יסע לגור, למרן הרא"ם זצוק"ל יואיל למסור לו שהיא איננה מסכימה להחלטת בעלה לעלות כעת לארץ-ישראל, וכי היא מבקשת שהרבי יורה לבעלה לוותר כעת על תכנית העליה. אך מרן הרא"ם זצוק"ל, ענה לרבו בנציון זצ"ל:

"אם יהודי רוצה לעשות דבר טוב כזה – אני אמנע אותו?"
כאשר מסר רבי בנציון זצ"ל את תשובת מרן הרא"ם זצוק"ל, מיד הכריזה אשתו של ר' מאטיל: "בטלה דעתי. הרבי אמר כך נעשה. נעלה מיד!"

גדול בביטול היש

חסידים מספרים:

רבי מאטיל ז"ל היה מופלג בעניויותו והתבטלותו. לא נתן בשום פנים שיחכו לו בהתחלת תפילת "שמונה עשרה" על-ידי החזן, עד שיגמור תפילתו, למרות שהיה הזקן שבקהל, נוסף להיותו הגדול שבחבורה.

פעם אחת לאחר התפילה, קיבל לפתע סחרחורת, נפל מהמדרגות ונחבל. כאשר הוקם היו דבריו: "הכל בא לי בגלל שחיכו לי בתפילת "מעריב". אנא, אל תחזרו על כך, בשום פנים, אל תסכנו אותי!"

סדר היום של רבי מאטיל ז"ל

סדר היום של ר' מאטיל אוסטרובער ז"ל היה עילאי, היה "מעורר את השחר" וקם לעבודת הבורא. החושך עוד יכסה ארץ, ורבי מאטיל כבר צועד-רץ לבית-המדרש, ומשקיע את כל-כולו בעולמה של תורה. הוא ובני חבורתו-אישי-הסגולה שוכחים עולם ומלואו ושוקדים בלהט קודש את שעוריהם המשותפים, עד ארבע לפנות ערב, בלי כל

הפסקה (רק לתפילת שחרית), מתפללים מנחה וסועדים "פת שחרית"...

★ ★ ★

לחצו לחסות

ר' מאטיל ז"ל סועד להחיות את נפשו, כדי שיוכל להמשיך בעבודת הבורא, אך אין לבו פנוי להרגיש בטעם של המאכלים, כי גם בשעת הסעודה, ראשו ולבו עסוקים בתורה. ומספרים בני משפחה: זוגתו הצדקנית שהיתה מגישה לפניו את האוכל, היתה לפעמים שואלת: ¹²³⁴⁵⁶⁷ "איך האוכל?" "טעים מאד" – היה עונה ר' מאטיל, כדי לגרום נחת רוח לאשתו שחלתה שנים רבות, אך מוסרת את נפשה שבעלה הגדול לא יוטרד מתורתו. וכמובן, שתשובתו היתה גורמת לה עידוד רב.

פעם אחת, לאחר שסיים את סעודתו, כרגיל על שאלת אשתו: "איך היה האוכל?" ענה: "מצויין". טעמה גם היא מהתבשיל שהכינה עבורו, וחשכו עיניה. מרוב יסוריה, לא שמה לב שהתבשיל היה מלוח במידה גדושה כל-כך, עד שאי-אפשר היה לבלוע ממנו אפילו כף אחת. ור' מאטיל שראשו מרחף בשמי התורה, אוכל הכל, כאילו זה היה מעדני מלכים. כך המשיך בחיים המופלאים של חסידי קאצק, שאת מורשתם הנחיל לו רבי בנציון זצ"ל.

משכיר דירות רק לשומרי שבת

כאמור, כאשר עלה ר' מאטיל לארץ-ישראל, התיישב בתל-אביב הגועשת וגם בה היה איתן בעמידתו על משמר היהדות השלימה. כאמור, בנה בנין גדול בת"א (ברחוב מרכז בעלי-מלאכה) והשכיר דירות לדיירים-עולים. אך סעיף ראשי הצמיד לכל חוזה שכירות: שמירת שבת בדירה. כלומר: אסור לעשן בדירה בשבת, להדליק בה אש ולבשל או להפעיל רדיו בשבת. הפרת התנאי, גוררת מיד פינוי משפטי, על-ידי "ההוצאה לפועל" – ואמנם גרו בביתו רק שומרי-שבת.

פעם אחת, כאשר יצא מביתו לפני עלות השחר ביום שבת קודש,

נודעו לשמוע מבית שכן קול מרעיש של "פרימוס", שנדלק ומבשל בשבת. מיד החליט: "עד כאן, לא אגור עם מחללי שבת בפרהסיא". למחרת ביום ראשון לפני הצהריים, ארז את כל חפציו, שכר עגלה ועלה עם משפחתו ירושלימה, בה גר עד יומו האחרון, ובה הלך והתעלה במדרגות התורה והחסידות, והעלה רבים אל עולמו הזך.

אוצר החכמה

מרן ה"בית ישראל" מגור זצוק"ל "החסידים הראשונים ידעו מה זה לחיות"

מרן בעל "בית ישראל" מגור זצ"ל היה רגיל להזמין לקודש פנימה, בימי שבת קודש, "לקידושא רבא", מבחירי החסידים – זקנים ואברכים – וגם "אורחים" חשובים מחוץ לארץ ונדיבים גדולים. במסיבות קודש אלה שררה אווירה חסידית עילאית ביותר. מרן זצ"ל היה מקיים בעצמו מצוות הכנסת אורחים בשמחה עצומה – לא על-ידי משמשים ושלוחים – ופניו לזהטות ומאירות בזהר קודש עצום. כולם קיימו בעצמם: "וגילו ברעדה". "גילה" – על שזכו להתקרבות כה מיוחדת מהרבי. ו"רעדה" – מפני אש הקודש שלו האופפת את הכל.

במסיבות שבת קודש אלה, בהן התקיימה מצוות עונג שבת בדרגתה העליונה ביותר, במיזוג מושלם של הנפש והגוף – היה אומר מרן זצ"ל שיחות קודש, קצרות אך חובקות עולמות ואפופות רזא וחכמתא קדישתא, בנגלה ובנסתר. ובין השיחות: אימרות והברקות קודש, החודרות לנבכי הנפש, מטהרות, מזככות ומרוממות, הנוכחים אינם שוכחים הרגשות קודש אלה – כל חייהם.

ב"קידושא רבא" ביום שבת קודש, שלפני ה"יארצייט" – יום ההסתלקות של מרן קודש-הקדשים, בעל "חידושי הרי"ם" זי"ע (כ"ג אדר) נשא מרן זצ"ל שיחות קודש לזהטות במיוחד, וכה אמר, בין השאר, במועט המקפל בתוכו עולמות של שגב עצום:

בקאצק היה הדגש – יראה.

אצל ה"חידושי הרי"ם" היה הדגש – אהבה.
 לאחר הסתלקותו של החידושי הרי"ם – היה שברון לב עצום
 בקרב חסידים.
 חסיד זקן ובעל דרגה, שתה אז יתר על המידה במסיבה חסידית,
 איבד את שיווי המשקל הגופני ונפל על הארץ והתגולל.

מרז'ה"בית ישראל" זצוק"ל

ובלהט עצום הכריז אותו חסיד זקן:
 "יותר טוב לחיות ולשכב בשולי המדרכה, מאשר לא לחיות
 ולשכב על ידו..."

הוסיף מרן ה"בית ישראל" זצ"ל ואמר:
 לכאורה, זו חוצפה לדבר כך. אולם מי שזכה להכיר חסידים
 זקנים-קמאיים – יודע שזה לא כך. הם ידעו מה זה לחיות ("געלעבט").
 הם ידעו שכל זמן שחיים – אפשר לפעול גדולות".
 וסיים מרן זצ"ל בלהט קודש: "דוגמא למעין חסיד קמאי יכול
 לשמש רבי מרדכי אוסטרובר (הוא הרה"ח ר' מאטיל ליכטנשטיין
 ז"ל).

(מפי ר' חיים דב רובינשטיין הי"ו)

חיים של תורה

ומענין לענין באותו ענין, נוספות לדמותו של החסיד ה"ראשוני"
 ר' מאטיל אוסטרובר ז"ל:
 ר' מאטיל ז"ל ידע בעל-פה את כל ה"שפת-אמת" על התורה
 בלשונו הקדושה. בשנותיו האחרונות, כאשר קשתה עליו מאוד
 הקריאה והבחורים למדו לפניו מ"השפת-אמת" – הופתעו מאוד,
 כאשר היה מקדימם ומשנן בעל-פה קטעים ארוכים בלשונו ממש.
 אותה תופעה מופלאה חזרה שוב, כאשר למדו לפניו מהגמרא.
 היה חוזר עמודים שלימים בעל-פה, עם רש"י לפי הדף והעמוד.
 פעם אחת סיימו לפניו את עמוד הגמרא, ובלי רש"י, כי לא היה.
 אולם ר' מאטיל אמר: "תעברו לדף השני, בו מופיע הרש"י של העמוד
 הקודם".

שבועות אחדים לפני פטירתו ביקרו מרן בעל "בית ישראל" זצ"ל.
 התאונן לפניו ר' מאטיל: "שכחתי תלמודי. אינני רואה, ואינני
 יכול לזכור בעל-פה".

אמר לו הרבי:

"את המשנה: 'מאימתי קורין את שמע בערבית' – אתה זוכר?"

ענה ר' מאטיל: "גם את זה – שאשכח?"

ענה לו מרן זצ"ל:

ר' מאטיל אוסטרובער - לא הניח חסיד כמותו!"